NN 143/2020 (22.12.2020.), Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske broj: U-III-4654/2020 od 26. studenoga 2020.

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

2761

Ustavni sud Republike Hrvatske, u Drugom vijeću za odlučivanje o ustavnim tužbama, u sastavu sutkinja Ingrid Antičević Marinović, predsjednica Vijeća, te suci Mato Arlović, Snježana Bagić, Davorin Mlakar, Rajko Mlinarić i Miroslav Šumanović, članovi Vijeća, u postupku koji je ustavnom tužbom pokrenuo ELECTROCOIN d.o.o., sa sjedištem u Zagrebu, kojeg zastupa Višnja Drenški Lasan, odvjetnica u Zagrebu, na sjednici održanoj 26. studenoga 2020. jednoglasno je donio

ODLUKU

I. Ustavna tužba se usvaja.

II. Ukidaju se:

– rješenje Županijskog suda u Velikoj Gorici broj: 12 Kv-t-4/2020-2, 9 Kir-t-82/2020 od 7. rujna 2020.

– rješenje sutkinje istrage Županijskog suda u Velikoj Gorici broj: 9 Kir-t-82/2020-2 od 10. lipnja 2020.

III. Predmet se vraća Županijskom sudu u Velikoj Gorici na ponovni postupak.

IV. Ova odluka objavit će se u »Narodnim novinama«.

Obrazloženje

I. POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM

1. ELECTROCOIN d.o.o., sa sjedištem u Zagrebu (u daljnjem tekstu: podnositelj), kojeg zastupa Višnja Drenški Lasan, odvjetnica u Zagrebu, podnio je ustavnu tužbu u povodu rješenja Županijskog suda u Velikoj Gorici broj: 12 Kv-t-4/2020-2, 9 Kir-t-82/2020 od 7. rujna 2020. (u daljnjem tekstu: drugostupanjsko rješenje) navodeći da će Ustavni sud na temelju članka 63. stavka 1. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (»Narodne novine« broj 99/99., 29/02. i 49/02. – pročišćeni tekst; u daljnjem tekstu: Ustavni zakon) »pokrenuti postupak po ustavnoj tužbi i prije no što je iscrpljen pravni put, u slučaju (...) kada se osporenim pojedinačnim aktom grubo vrijeđaju ustavna prava, a potpuno je razvidno da bi nepokretanjem ustavnosudskog postupka za podnositelja ustavne tužbe mogla nastati teške i nepopravljive posljedice«. Drugostupanjskim rješenjem odbijena je kao neosnovana podnositeljeva žalba protiv rješenja sutkinje istrage Županijskog suda u Velikoj Gorici broj: 9 Kir-t-82/2020-2 od 10. lipnja 2020. (u daljnjem tekstu: prvostupanjsko rješenje). Prvostupanjskim rješenjem određena je privremena mjera osiguranja oduzimanja imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom.

Podnositelj smatra da su mu osporenim rješenjima povrijeđena prava zajamčena člancima 18., 29., 48. i 50. u svezi s člancima 3. i 5. Ustava Republike Hrvatske (»Narodne novine« broj 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10. i 5/14.), člancima 6. i 13. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (»Narodne novine – Međunarodni ugovori« broj 18/97., 6/99. – pročišćeni tekst, 8/99. – ispravak, 14/02. i 1/06.; u daljnjem tekstu: Konvencija) i člankom 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

II. ČINJENICE I OKOLNOSTI PREDMETA

2. U predmetnom slučaju utvrđeno je najprije da postoje osnove sumnje, a naknadno i da postoji osnovana sumnja da je nepoznati počinitelj počinio kazneno djelo računalne prijevare iz članka 271. stavaka 1. i 2. Kaznenog zakona (»Narodne novine« broj 125/11., 144/12., 56/15., 61/15. i 101/17.; u daljnjem tekstu: KZ/11) u korist podnositelja, a na štetu drugog trgovačkog društva.

2.1. Općinsko državno odvjetništvo u Zagrebu podnijelo je Županijskom sudu u Zagrebu prijedlog broj: OGR-36/18 od 14. lipnja 2018. za privremenu obustavu izvršenja financijskih transakcija po predmetnom podnositeljevom bankovnom računu jer je od Policijske uprave zagrebačke, Sektora kriminalističke policije, Službe gospodarskog kriminaliteta zaprimilo podnesak da navedena služba provodi kriminalističko istraživanje temeljem prijave odgovorne osobe trgovačkog društva zbog kaznenog djela računalne prijevare počinjenog tako što je nepoznati počinitelj 13. lipnja 2018. oko 20,20 sati

neovlašteno pristupio sustavu internetskog bankarstva tog trgovačkog društva te zadao nalog u iznosu od 480.000,00 kuna s njegovog bankovnog računa u korist podnositeljevog bankovnog računa (što je vidljivo iz *print screena)* te je 14. lipnja 2018. u 8,52 sati transakcija dovršena tako što je za tih 480.000,00 kuna izvršena kupnja virtualne valute.

2.2. Navedeni prijedlog prihvaćen je te je rješenjem suca istrage Županijskog suda u Zagrebu broj: 3 Kir-t-334/18 od 14. lipnja 2018. na temelju članka 266. Zakona o kaznenom postupku (»Narodne novine« broj 152/08., 76/09., 80/11., 121/11. – pročišćeni tekst, 91/12. – odluka USRH broj: U-I-448/09 i dr., 143/12., 56/13., 145/13., 152/14. i 70/17.; u daljnjem tekstu: ZKP/08) banci u kojoj se nalazi predmetni podnositeljev bankovni račun naloženo da privremeno uskrati isplatu i raspolaganje novčanim sredstvima u iznosu od 480.000,00 kuna vlasniku računa ili trećoj osobi na temelju punomoći ili njegovog naloga (točka I. izreke), određeno je da se financijska sredstva namijenjena za predmetnu transakciju deponiraju na poseban račun i čuvaju do okončanja postupka, odnosno dok se ne steknu uvjeti za njihovo vraćanje, a najdulje dvije godine (točka II. izreke), zabranjeno je davanje obavijesti ili podataka o postupanju prema točki I. izreke (točka III. izreke) i na temelju članka 268. ZKP-a/08 određeno je da će se za neizvršavanje točke I. izreke provesti kažnjavanje u iznosima određenim tim člankom ZKP-a/08 (točka IV. izreke).

U obrazloženju tog rješenja je u bitnome navedeno da iz činjenica navedenih u točki 2.1. obrazloženja ove odluke proizlazi postojanje osnova sumnje na počinjenje kaznenog djela računalne prijevare pa je u cilju zaštite imovinskih prava oštećenika nužno naložiti predloženu blokadu 480.000,00 kuna jer taj novac vjerojatno potječe od počinjenja tog kaznenog djela.

2.3. Podnositelj je žalbu na prethodno navedeno rješenje podnio zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, bitnih povreda postupovnih odredaba i pogrešne primjene materijalnog prava.

2.4. Rješenjem Županijskog suda u Zagrebu broj: 12 Kv-t-7/2018-2, Kir-t-334/2018 od 20. srpnja 2018. podnositeljeva žalba odbijena je uz obrazloženje da »unatoč tvrdnji žalitelja da se radi o zakonito stečenom novcu, za sada u smislu čl. 266. st. 1. ZKP/08 postoji potreba da se« predmetnoj banci naloži da »privremeno obustavi izvršenje određene financijske transakcije za navedeni iznos (...) jer za isti postoji osnovana sumnja da potječe od počinjenja kaznenog djela a što će se razjasniti tijekom provođenja istrage, pa je stoga, za sada, žalba žalitelja neosnovana«.

2.5. Općinsko državno odvjetništvo u Velikoj Gorici podnijelo je Županijskom sudu u Velikoj Gorici prijedlog broj: KPN-DO-89/2020 od 9. lipnja 2020. za određivanje privremene mjere osiguranja oduzimanja imovinske koristi (sredstava koja su blokirana pravomoćnim rješenjem Županijskog suda u Zagrebu Kir-t-334/2018 od 14. lipnja 2018.) navodeći da postoje osnove sumnje da je nepoznati počinitelj počinio kazneno djelo računalne prijevare iz članka 271. stavaka 1. i 2. KZ-a/11 tako da je s računala oštećenog trgovačkog društva pomoću elektroničke pošte i domene koja nije registrirana za to društvo pristupio podnositelju i kupio virtualnu valutu »Bitcoin« (skraćeno: BTC) u iznosu od 11.64301987 BTC-a, neovlašteno koristeći business karticu za Internet bankarstvo. U prijedlogu je navedeno da su kao počinitelji osnovano sumnjivi zaposlenik oštećenog trgovačkog društva koji je i nakon prestanka radnog odnosa povremeno radio za to društvo te zaposlenica koja je mijenjala tajnicu tog trgovačkog društva, slijedom čega postoji sumnja da je došla do šifre za sef u kojem se nalazila kartica za Internet bankarstvo.

2.6. Navedeni prijedlog prihvaćen je te je prvostupanjskim rješenjem na temelju članka 557.a stavka 1. točke e) ZKP-a/08 određena privremena mjera osiguranja oduzimanja imovinske koristi na način da je banci u kojoj se nalazi predmetni podnositeljev račun naloženo da vlasniku računa ili trećoj osobi na temelju punomoći ili njegovog naloga uskrati isplatu i raspolaganje novčanim iznosom od 480.000,00 kuna (točka I. izreke), određeno je na temelju članka 557.e stavka 2. ZKP-a/08 da ta privremena mjera može trajati najdulje dvije godine do potvrđivanja optužnice te da, ako u tom roku optužnica bude potvrđena ili podnesen prijedlog iz članka 560.a ZKP-a/08, može trajati najdulje šezdeset dana nakon što sud dostavi državnom odvjetništvu obavijest o pravomoćnosti odluke o oduzimanju imovinske koristi (točka II. izreke) i da se ta privremena mjera donosi u korist Republike Hrvatske (točka III. izreke).

U obrazloženju prvostupanjskog rješenja je u bitnome navedeno:

»Cijeneći (...) prije svega da postoje osnove sumnje kako su na neovlašteni način upotrijebljena računala oštećenog trgovačkog društva (...) i business kartica za Internet bankarstvo istog društva na koji način su sredstva oštećenog trgovačkog društva upotrijebljena za kupnju virtualne valute kod trgovačkog društva 'Electrocoin' d.o.o. čime je stečena nepripadna imovinska korist od 480.000,00 kuna, osnovan je prijedlog državnog odvjetništva za određivanje privremene mjere osiguranja oduzimanja imovinske koristi upravo u odnosu na navedeni novčani iznos koji se nalazi na računu trgovačkog društva 'Electrocoin' d.o.o. kod (...), a za koji iznos je oštećeno trgovačko društvo (...)

Prema odredbi iz članka 5. KZ/11 nitko ne može zadržati imovinsku korist ostvarenu protupravnom radnjom dok, prema odredbi članka 77. stavak 1. KZ/11, imovinska korist bit će oduzeta sudskom odlukom kojom je utvrđeno da je ostvarena protupravna radnja. Također, prema odredbi članka 557.b stavak 1. ZKP/08, u postupku osiguranja privremenom mjerom, pretpostavlja se postojanje opasnosti da tražbina Republike Hrvatske u pogledu oduzimanja imovinske koristi ostvarene protupravnom radnjom, neće moći biti ostvarena ili da će njezino ostvarenje biti otežano ako privremena mjera ne bude određena. (...)

Slijedom navedenog, sutkinja istrage je (...) po službenoj dužnosti utvrdila da su ispunjeni zakonski uvjeti za primjenu ove privremene mjere koja je neophodna radi osiguranja oduzimanja imovinske koristi u daljnjem tijeku postupka.«

2.7. U žalbi na prvostupanjsko rješenje podnositelj je u bitnome naveo da je drugom rečenicom članka 77. stavka 1. KZ-a/11 propisano da će se imovinska korist oduzeti i od osobe na koju je prenijeta ako nije stečena u dobroj vjeri, ali usprkos tome u tom rješenju nema ni riječi o odlučnoj činjenici je li podnositelj blokirani novčani iznos stekao zakonitom ili protupravnom radnjom i u dobroj ili lošoj vjeri. Podnositelj u sklopu svoje registrirane trgovačke djelatnosti prodaje kriptovalute, pa tako i BTC i prije nego što odobri prodaju svojeg BTC-a, uvijek provede sve uobičajene i zakonom predviđene provjere bilo kojeg potencijalnog kupca, što je učinio i u predmetnom slučaju. Podnositelj smatra da institut dobre vjere iz druge rečenice članka 77. stavka 1. KZ-a/11 treba prosuđivati sukladno članku 118. stavku 3. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima (»Narodne novine« broj 91/96., 68/98. – članak 12. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo, 137/99. – odluka USRH broj: U-I-58/97 i dr., 22/00. – odluka USRH broj: U-I-1094/1999, 73/00., 114/01., 79/06., 141/06., 146/08., 38/09., 153/09., 90/10. – odluka o nedavanju vjerodostojnog tumačenja članka 41. stavka 1. i članka 42., 143/12., 152/14., 81/15. – pročišćeni tekst i 94/17. – ispravak) koji propisuje da je stjecatelj bio u dobroj vjeri ako u trenutku zaključenja posla, a ni u trenutku primanja neposrednoga posjeda, nije znao niti je s obzirom na okolnosti imao dovoljno razloga posumnjati u to da stvar pripada otuđivatelju.

2.8. Drugostupanjskim rješenjem podnositeljeva žalba odbijena je uz u bitnome sljedeće obrazloženje:

»Po ocjeni ovog izvanraspravnog vijeća pravilno je sudac istrage utvrdio da postoji osnovana sumnja da su neovlaštenom uporabom računala i business kartice za Internet bankarstvo oštećenog trgovačkog društva (...) sredstva tog trgovačkog društva upotrijebljena za kupnju virtualne valute 'bitcoin' od TD Electrocoin d.o.o. odnosno da postoji osnovana sumnja da je počinjeno kazneno djelo računalne prijevare iz članka 271. stavak 1. i 2. KZ/11 kojim je pribavljena nepripadna imovinska korist u iznosu od 480.000,00 kuna.

Prema odredbi članka 5. KZ/11 nitko ne može zadržati imovinsku korist ostvarenu protupravnom radnjom dok će prema odredbi članka 77. stavak 1. KZ/11 imovinska korist biti oduzeta sudskom odlukom kojom je utvrđeno da je ostvarena protupravna radnja. Također treba naglasiti da se u postupku osiguranja privremenom mjerom, u skladu s Člankom 557.b stavak 1. ZKP/08. pretpostavlja postojanje opasnosti da se tražbina Republike Hrvatske, u pogledu oduzimanja imovinske koristi ostvarene protupravnom radnjom, neće moći ostvariti ili da će njezino ostvarenje biti otežano ako privremena mjera ne bude određena.

Iz svega navedenog proizlazi da postoji osnovana sumnja da je nepoznati počinitelj svojim postupanjem ostvario bitna obilježja kaznenog djela iz članka 271. stavak 1. i 2. KZ/11 te da novčani iznos od 480.000,00 kn stečen tim kaznenim djelom i prebačen na račun TD Electrocoin predstavlja nepripadno stečenu imovinsku korist, dok se u odnosu na postojanje opasnosti da se tražbina Republike Hrvatske, u pogledu oduzimanja imovinske koristi ostvarene protupravnom radnjom, neće moći ostvariti ili da će njezino ostvarenje biti otežano, radi o zakonskoj presumpciji koju nije potrebno dokazivati. Respektirajući naprijed izneseno, ovo izvanraspravno vijeće nalazi da su ispunjeni uvjeti za primjenu privremene mjere koja je određena pobijanim rješenjem kao i da je ista neophodna radi osiguranja oduzimanja imovinske koristi u daljnjem tijeku postupka.

Prema tome, unatoč navodima žalitelja da je novčani iznos od 480.000.00 kuna stekao zakonito i u dobroj vjeri ističe se da su ispunjeni uvjeti i postoji potreba da se naloži (...) da vlasniku računa uskrati isplatu i raspolaganje navedenim novčanim iznosom jer postoji osnovana sumnja da isti potječe od počinjenja kaznenog djela pri čemu je, a cijeneći sadržaj odredbe članka 557.a stavak 1. točka e), sudac istrage određujući takvu mjeru postupao u granicama zakonskih ovlasti.

Ispitivanjem pobijanog rješenja po službenoj dužnosti na temelju članka 494. stavak 4. ZKP/08 utvrđeno da je rješenje donijelo ovlašteno tijelo te da nije ostvarena bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz članka 468. stavak 1. točka 11. ZKP/08, kao niti povreda kaznenog zakona.«

III. PRIGOVORI PODNOSITELJA

3. Podnositelj u ustavnoj tužbi u bitnome navodi:

»Nesporno je da pobijani akti sudbene vlasti kojima se podnositelju koji je pravna osoba, protiv koje se ne vodi nikakav kazneni postupak, zamrzavaju novčana sredstva u iznosu od 480.000,00 kuna i to već treću godinu za redom nameće teška i nepopravljiva šteta koja u konačnici obzirom na uvjete poslovanja uzrokovane pandemijom COVID 19 može dovesti i do katastrofalnih posljedica tj. prestanka postojanja samog podnositelja.

(...)

Pobijane odluke sudbene vlasti predstavljaju miješanje u pravo podnositelja na mirno uživanje vlasništva jer prema stavu ESLJP, iz (...) presude Džinić protiv Hrvatske, privremene mjere osiguranja oduzimanja imovinske koristi na novcu podnositelja kojima se zabranjuje isplata i raspolaganje, predstavlja miješanje u pravo podnositelja zahtjeva na mirno uživanje njegovog vlasništva te se stoga primjenjuje čl. 1. Protokola 1. uz Konvenciju.

Podnositelj smatra da je mjera miješanja bila izrečena u skladu sa općim interesom i imala je legitimni cilj – poštivanja načela da se zločin ne isplati (...)

Međutim, mjera nije bila zakonita jer blokirana imovina nije imovinska korist od kaznenog djela u smislu čl. 87. st. 22. KZ/11. niti je podnositelj bilo što stekao izvršenjem kaznenog djela ili protupravnom radnjom niti se iznos od 480.000,00 ima smatrati imovinom koja bi bila stečena bez osnove.

Mjera nije bila nužna ni razmjerna, već dapače ista za podnositelja predstavlja prekomjeran teret.

Radi se o značajnom iznosu novca – 480.000,00 kuna kojim podnositelj koji je pravna osoba ne može raspolagati.